

ТЕЛЕМОСТ- ТЕЛЕКОПРИК**Ноила Ибрагимова***Ўзбекистон Журналистика ва Оммавий**Коммуникациялар Университети**Халқаро Аудио Визуал Журналистика факультети**Телерадио йўналиши талабаси.*

Аннотация: *Телемостнинг журналистикадаги аҳамияти. Қандай вазиятларда телемостдан фойдаланилади.*

Калит сўзлар: *телемост, журналистика, ахборот, таҳлил, жараён, воқеа, ходиса.*

Телемост /телекўприк - грек тилидан олинган бўлиб, “узоқда”, “узоқдан узатиш” деган маънони англатади. Бирон бир телекўрсатув давомида унинг иштирокчилари ўртасида маълумот алмашиш ёки муҳокама қилиш учун дунёнинг бир-биридан кенг ажратилган нуқталари ўртасида реал вақт режимида (онлайн) алоқа ўрнатилади.

“Телемост / телекўприк – бир-биридан узоқ манзилда бўлган жамоаларнинг эфирдаги мулоқоти. Бундай мулоқотни жаҳондаги телебошловчилар: Россия Журналистлар, Россия Киномотографлар уюшмаси аъзоси, совет журналисти Леонид Золотаревский, совет, рус ва америкалик журналист, теле ва радио бошловчиси, йозувчи, Россия телевидиниеси академиясининг аъзоси ва унинг биринчи Президенти Владимир Познер, Америкалик журналист, телебошловчи ва режиссёр Фил Донахью фаолиятида кўплаб учратиш мумкин” Рус олими В. Ворошилов фикрига қараганда:

Телемост/телекўприк бу – муаяян аудитория иштирокидаги тадбир, анжуман, йиғилиш, спорт мусобақалари ва шу каби бошқа турдаги тадбир ҳақидаги таҳлилий жанрда йозилган кўрстув ҳисобланади.

Дунёдаги биринчи телемост шаклида узатилган лавҳа 1962-йил 23-августда бўлиб ўтди. Унда Нью – Ёрк ва Париждан журналист ва олимлар иштирок этган. Ушбу дастур ҳеч қачон совет телевидиниесида эфирга узатилмаган. Матбуот саҳифаларида фақатгина кичик бир эслатма кўринишида пайдо бўлган. Америка матбуотида эса бу воқеа кенгроқ йоритилди. 1986-йилда телемост тарзида, яъни жонли эфир кўринишида болалар учун филмлар фестивали уюштирилди. 1982-йил сентябр ойида СССР ва АҚШ ўртасида биринчи телемост тарзда мулоқот бўлиб ўтди. Ушбу мулоқот APPLE асосчиларидан бири Стив Возняк ва Москвада яшовчи сценарий муаллифи Иосиф Голдин томондан ташкиллаштирилган. Асосий мақсади узоқ масофадан тура олиб икки давлат ўртасидаги муносабатни ижобий тарафга ўзгартириб, дўстлик алоқасини мустаҳкамлашдир. Ушбу ғоя самарали натижага эга бўла олган.

Телевидиние сохасида кўплаб мутахассислар учун авторитетга айланган техник дахонинг кўлланилиши кўпчиликка маъқул бўлган. Стив Возняк “Каттароқ тадбирда сузиш вақти келди”, деб қарор қабул қилади. У Америка ва Совет аудиторияси ўртасида концерт ташкиллаштиради ва бу концерт телемост орқали узатилади яъни жонли эфирда. Бу эса телебошловчилар учун янги тажриба мактаби бўлди деб айтсак ҳам бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раҳномалигида Қорақалпоғистон Республикаси, хусусан, Мўйноқ шаҳри ва Оролбўйи худудида олиб борилаётган саъй ҳаракатлар натижасини янада йорқинроқ акс эттириш учун “Айдинлар” тўлиқ метражли бадий кинофильми таъсвирга олинди, ҳамда Оролбўйи, хусусан, Мўйноқ шаҳрининг кеча ва бугуни ҳақида тўлақонли ҳикоя қилинди. Ушбу фильмнинг примераси 2021 - йили 23 - март куни “O`zbekiston 24” телеканали ва Қорақалпоғистон телевидениесида телемост жанрида намойиш этилди. Унда дастлаб примеранинг очилиши, сўнг фильм тўлиқ намойиш этилди. Кейин Тошкент ва Мўйноқ студияларида ўтирган соҳа мутахассислари ва томошабинлар фильм ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди. Телемост 4 соат давом этди. Жанр – fr. Genre – жинс, тур. Яъни франсузча ҳил, тур деган маънони англатади.

Олим М.М.Бахтин : “Жанр ҳар доим ҳам бир хил ва бир хил эмас, ҳар доим эски ва шу билан бир вақтда янгидир. Жанр адабийот тараққийотидаги ҳар бир янги босқичда ва ушбу жанрдаги ҳар бир алоҳида асарда қайта туғилади ва янгиланади” деган фикрни билдиради.

Журналистикада жанрлар собиқ даврида 4 та гуруҳга бўлиб ўрганилган. 1990 – йилга келиб эса, 3 та жанрга бўлиб ўрганилди. Булар :

Ахборот жанрлар;

Бадий публицистик жанрлар;

Таҳлилий жанрлар

Таҳлил – рус тилидан таржима қилинганда “анализ” сўздан олинган бўлиб, илмий текшириш усули, ўрганиш воситаси, таҳлил қилиш текшириш деган маъноларни англатади. Таҳлилий жанр ўз ичига

Шарҳ;

Корреспонденция;

Тақриз;

Журналист сурштируви;

Хат;

Мақола

каби журналистик атамаларни ўз ичига олади.

Академик Д.С. Лихачёв: “ Жанрлар бир – биридан мустақил равишда яшамайди, балки, тарихан ўзгариб турадиган маълум бир тизимни ташкил этади” деган ўринли фикртнт келтиради.

Журналист сурштируви – бу ошкор бўлиши исталмаган воқеаларни ўрганиб, фактлар билан очиб бериладиган журналистика жанридир. Журналистик сурштирув кузатувчи журналистика деб ҳам аталади. Бунда журналист коорпоратив молиявий коррупция, зўравонлик жинояти ёки кундалик янгиликларда ёритилмайдиган бошқа мавзулар бўладими, умумий бир воқеани чуқур ўрганади. Журналистик сурштирувнинг асосий мақсадларидан бири, ўзгаришларни рағбатлантиришдир. Бундай журналист халқни ҳокимият тепасига жиноятчини сайлашдан ҳимоя қилиш учун ортидан тўрт йил давомиде журналистик сурштирув ўтказиб пул ювиш жиноятини фош қилиш мумкин. Таъкидлаш жоизки, сурштирув журналистикасининг соддароқ шакллари фуқароларнинг телевидение тармоқлари ва газеталар орқали янгиликлар билан таъминлайди, аммо бу кундалик янгиликлар эмас. Журналистика сурштируви атамаси остида маълум воқеа ёки ҳаракатлар оқибатларини баҳоловчи журналистик тадқиқот тури бўлган шарҳловчи репортаж мавжуд.

Телекўприк таҳлилий жанрга мос бўлгандан ташқари, корреспонденция йўналишига ҳам жуда яқин. Ушбу жанрда Таҳлилий жанр билан ўзаро ўхшашлик жихатлари мавжуд.

Корреспонденция—таҳлилий журналистиканинг мустақил жанрларидан бири бўлиб, содир бўлган аниқ бир воқеа, воқеа, ҳодиса, жараён, вазиятни таҳлил орқали ёритишдир. Корреспонденция аниқ ҳаётий воқеа асосида танланган мавзу ва муаммонинг ривожланишини ҳал этиш йўлларига тўртки берувчи жанр ҳисобланади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш жоизки, оддий тушунарли қилиб айтганда, Телекўприк бу – суҳбатдошингизни, ҳозирда жадал ривожланаётган замонавий техникалар орқали кўриш, ҳамда бошқа давлатларда бўлаётган жонли эфир, қандайдир сиёсий лавҳа ёки кўрсатувларни кўра олиб, худди воқеа жойида тургандек тасаввур қила олиш имкониятига эга бўласиз. Менинг ўйлашимча, телекўприк журналистиканинг энг асосий жанридир. У сиз ҳақийқий журналистикани таъсаввур ҳвмда амалиётта қўллаш қийин масала ҳисобланади. Бу жанрда ижод қилиш эса, журналистдан кўпроқ ижод, меҳнат, изланиш машаққат ва профессионализмни талаб қилади.

Фойдаланилган адабиётлар:

- 1.site:ru.wikipedia.org Санк – Петербургю - Питер, 2011
- 2.Амрулло Каримов. „Аудиовизуал жанрлар VI“. Т. Ўзбекистон НМИУ,2019. Б-261-432
- 3.В. Ворошилов. “Журналистика”. М. Учебник.2-е, 2000. с-198
- 4.М.Н. Ким, Г.С. Мельник, “Методы журналистики” Издательство Михайлова В.А. Санкт – Петербург. 2006. С- 264